Poštnina plačana v gotovini. Posamezna štev. Din. 1.

19. štev. V Ljubljani, 12. maja 1923. Leto V.

NOVA PRAVDA

Uredništvo in uprava v Ljubljani, Gradišče št. 7. — Telefon št. 77.

NARODNO-SOCIJALISTIČNI TEDNIK

Naročnina: 4 Din., za inozemstvo 6 Din. na mesec. Izhaja ob sobotah.

Narodno - socijalistične prireditve o Binkoštih v Ljubljani.

V soboto, 19. maja. Dopoldne in popoldne: Sprejem delegatov in gostov na glavnem kolodvoru. Zvečer ob pol 8. uri: Slavnostna predstava v narodni operi.

V nedeljo, 20. maja. Ob 10. uri dopoldne v dvorani hotela „Union"

I. kongres jugoslov. nar. soc. mladine.

Spored kongresa:

1. Otvoritev.
2. Volitev predsedstva kongresa in komisij.
3. Organizacija narodno-socijalistične mladine, njen pomen in smoter (br. Zorko Fakin).
4. Socijalna zaščita delavske mladine (br. Rudolf Dobovišek).
5. Kulturna vzgoja delavske mladine (br. Ivo Peruzzi).
6. Strokovno šolstvo (br. Vladimir Kravos).
7. Alkoholizem in mladina (br. Rudolf Tumpej).
8. Stiki med slovansko socijalistično mladino (br. Rudolf Šimnovec).

Zvečer ob 8. uri:

Akademija „Bratstva"

v veliki dvorani hotela „Union" na čast čehoslovaškim delegatom in gostom.

V pondeljek, 21. maja. Ob 9. uri dopoldne v dvorani Narodnega doma

IV. redni zbor nar. soc. stranke.

Dnevni red:

1. Naznanilo predsedstva.
2. Poročilo načelstva:
   a) političnega tajnika (tov. Ivan Tavčar),
   b) organizacijskega tajnika (tov. Franjo Rupnik),
   c) blagajnika (tov. Josip Ambrožič),
   d) nadzorstva (tov. Franjo Šalehar).
3. Volitev osrednjega izvrševalnega odbora in nadzorstva.
4. Notranji in zunanji politični položaj (tov. Ivan Deržič).
5. Načela narodnega socijalizma (tov. dr. Ivo Politeo).
6. Slučajnosti.

Zvečer ob 8. uri: Skupen prijateljski sestanek v hotelu „Tivoli".

V torek, 22. in sredo, 23. maja. Izlet na Bled in v Bohinj.

Veličastni glavni zbor Narodno-socijalne strokovne zveze v Zagorju.

V nedeljo 6. t. m. je slavilo narodno delavstvo svoj praznik o priliki delegatskega zborovanja Narodno - socijalne zveze, ki se je vršilo v rudarskem Zagorju. Rano zjutraj so se Zagorčani pripravljali na svečan sprejem delegatov iz vseh krajev Slovenije. Ob zvoku rudarske godbe in živijo-klici so dospeli prvi gostje iz Ljubljane, Litije, Jesenic, Dobrave, Kočevja in drugih krajev. Med gosti je bil posebno lep pogled na mnogoštevilno delavsko mladino, ki je prihitela na zbor s svojim novim praporom. Še med medsebojnim pozdravljanjem je prisopihal Štajerc z novimi gosti, ki jih je pozdravil zvok godbe in navdušeni pozdravni klici. Takoj po prihodu štajerskih delegatov se je formiral nadvse lep sprevod, na čelu rudarska godba, za njo prapor, za tem delegati in gostje ter jugoslovanska narodno - socijalistična mladina, na čelu ji prekrasen nov prapor »Mladosti« iz Trnovega - Ljubljana. Med potjo do Sokolskega doma so sprevod pozdravljali zeleno okrašeni slavoloki z napisi: »Pozdravljeni borci za narod in socijalizem«, »Slava delu«, »Naše delo — je bodočnost« in »Živel narodni socijalizem!«. Ob zvoku godbe in grmenju topičev je dospel sprevod pred Sokolski dom, kjer je došle delegate in mladino v prisrčnih besedah pozdravil zagorski podžupan **tov. Leopold Juh** in želel vsem iskreno dobrodošlico. Za pozdrave se je imenom delegatov zahvalil predsednik **tov. Juvan** in za mladino **br. Dobovišek** iz Celja. Po oficijelnem pozdravu se je v Sokolskem domu vršilo nadvse lepo uspelo delegatsko zborovanje, kateremu je prisostvovalo nad 200 delegatov in gostov iz vseh delov Slovenije. Zborovanje je otvoril in vodil predsednik **tov. Rudolf Juvan,** ki je pozdravil zbrane delegate in goste. V imenu Narodno - socijalistične stranke je pozdravil zbor **tov. Anton Brandner,** v imenu Jugoslovanske narodno socijalistične mladinske organizacije podpredsednik br. **Rudolf Dobovišek,** dalje je pozdravil zbor imenom podružnice v Zagorju njen predsednik **tov. Lovro Trebušak** in razni zastopniki podružnic. Zbor je pozdravil tudi zastopnik društva zidarskih delovodij **tov. Tomc** in za podružnico ZJŽ v Zagorju **tov. Juh.** Po oficijelnih pozdravih je sledilo poročilo predsedstva, ki ga je obširno podal zvezin predsednik. Sledilo je na to tajniško poročilo, ki ga je radi odsotnosti tajnika podal tov. **Tomc,** blagajniško poročilo je podal **tov. Žorž.** Oba poročila sta bila z odobravanjem sprejeta. Na predlog člana nadzorstva **tov. Stoparja** je bil vodstvu in blagajniku podan absolutorij. O delavsko strokovnem gibanju je obširno in stvarno poročal strokovni tajnik **tov. Kravos,** ki je žel za poročilo burno odobravanje. Po njegovem poročilu je bila soglasno sprejeta resolucija, ki jo prinašamo spodaj.

Po poročilu strokovnega tajnika je sledila volitev vodstva. Soglasno in med viharnimi ovacijami je bil predsednikom izvoljen, ustanovitelj in dolgoletni predsednik zveze, **tov. Rudolf Juvan,** tajnikom **tov. Franc Svetek** in blagajnikom **tov. Leo Žorž.** V upravni odbor so bili izvoljeni za Ljubljano tov. Albin Tomc, Ivan Fabčič, Josip Cerar, Peter Porenta in Ludovik Pust; za Zagorje tov. Lovro Trebušak; za Litijo tov. Luka Bizjak; za Št. Pavel tov. Dobrila; za Blejsko Dobravo tov. Stankovič; za Celje tov. Vidmar; za Trbovlje tov. Schönlieb; za Polzelo tov. Arnik; poleg izvoljenih imenujejo tudi druge podružnice svoje zastopnike v upravni odbor. Razun teh se je v upravni odbor izvolil za odsek stavbinskih delavcev tov. Zajc. JNSMO imenuje v upravni odbor svojega zastopnika. V nadzorstveni svet so bili izvoljeni za Ljubljano tov. Stopar, Kozinc in Brandner; za Zagorje tov. Drnovšek; Za Litijo tov. Herman in za celjsko okrožje tov. Dobovišek. Po volitvah je predsednika tov. Juvana pozdravil v imenu podružnic Celjskega okrožja tov. Dobovišek, ob tej priliki se mu je izročil krasen šopek cvetlic iz Savinjske doline.

Po volitvah se je na predlog, ki ga je stavil po nalogu vodstva tov. Kravos, spremenil naslov NSZ v Narodno - socijalna strokovna zveza. Sprejela se je sprememba nekaterih točk zvezinega poslovnika, na kar je predsednik zaključil sijajno uspelo zborovanje s pozivom, naj gredo vsi delegati z navdušenjem na delo za procvit NSSZ in za lepšo bodočnost narodnih delavcev. Po zboru je rudniška godba zasvirala mogočno »Marseljezo« in »Lepo našo domovino« ki so ju zborovalci stoje poslušali.

Po zborovanju se je istotam vršil skupen obed, na kar so si zborovalci ogledali Zagorje in rudniške naprave.

Ob 4. uri popoldne se je v Sokolskem domu vršila neprisiljena domača zabava, pri kateri je sodeloval godbeni kvartet. Na zabavi je bilo opaziti bratsko medsebojno razpoloženje gostov. Mladina se je pridno vrtela in nastopil je tudi znani naš komik iz Ljubljane. Žal je prehitro dospel čas, ko so se morali delegati in gostje odpraviti domov. Slovo je bilo nadvse bratsko prisrčno in so gostje neradi zapustili zagorske tovariše.

H koncu naj pripomnimo, da se je prebivalstvo Zagorja zadržalo ta dan docela mirno in so delegati in gostje odnesli najboljše utise iz Zagorja.

Veličastna manifestacija za Narodno socijalno strokovno zvezo je pokazala, da je prepotrebna narodno-zavednemu delavstvu in bo zato šla svojo pot naprej do končnega cilja, za boljšo bodočnost našega domačega, narodno-zavednega delavca.

Našim vrlim Zagorčanom vsa čast in hvala za prelep sprejem in bratsko gostoljubnost. Živela Narodno socijalna strokovna zveza!

Resolucija

sprejeta na delegatskem zborovanju Narodno-socijalne zveze v Zagorju dne 6. maja 1923.

I.

Zbor delegatov NSSZ zahteva najodločneje od ministrstva za socijalno politiko, da takoj uredi vprašanje delavske zbornice za Slovenijo. Tej prepotrebni delavski instituciji naj se da takoj življenska možnost. Delavska zbornica naj ne umre počasne smrti, temveč naj živi v prospeh delavstva.

II.

Zahtevamo, da se upelje red pri inspekcijah dela in da se tem institucijam omogoči redno delovanje. Inspekcije dela naj služijo zaščiti delavskih interesov in predvsem nadzoru o izvrševanju zakona o zaščiti delavcev, kakor to predvideva člen 1. uredbe o inspekcijah dela.

III.

Najodločnejše protestiramo proti importiranju tujega delavstva in zapostavljanju domačega. Zahtevamo, da se nameščajo samo domačini. Zahtevamo takojšnjo odpustitev sovražnih in nepotrebnih tujih delavcev in namestitev sposobnih in brezposelnih domačinov. Tuji, nam sovražni ravnatelji in uradniki raznih podjetij naj se nadomeste z našimi. Vlada naj to vprašanje reši v smislu resolucije sprejete na protestnemu shodu NSSZ, dne 19. aprila 1923. v Mestnem domu v Ljubljani.

IV.

Da omogočimo našemu delavskemu naraščaju nadaljnjo izobrazbo, zahtevamo od vlade, da nemudoma vzpostavi obrtne-nadaljevalne šole tam, kjer so se vsled nezadostnih denarnih sredstev ukinile. Vlada naj v proračun za leto 1923/24 unese postavko za vzdrževanje obrtno-nadaljevalne šole. Proti malomarnosti državnih funkcijonarjev, ki nam hočejo vzeti to, kar nam je sovražna Avstrija pred 40. leti vzpostavila, najodločneje protestiramo. — Zahtevamo obrtno-nadaljevalne šole, ki naj se sčasom preustroje v dobre strokovne šole. Našemu naraščaju naj vlada z izdatno podporo omogoči obiskovanje srednje tehnične šole v Ljubljani.

V.

Zahtevamo, da se zakon o zaščiti delavcev takoj in v polnem obsegu izvede. Pravilniki k zakonu naj bodo z zakonom v skladu. Le take pravilnike, ki bodo z zakonom v skladu, bomo priznali. Delavstvo pozivljamo, da ne odneha v boju za dosego naših zahtev.

VI.

Vedno naraščajoča draginja in ž njo združena beda nas silita, da pozovemo vlado in parlament, naj takoj z uspešnimi sredstvi odpomoreta splošni bedi, ki tlači posebno delavske vrste. Nujna rešitev tega perečega vprašanja, ki utegne privesti do popolnega obupa delavske sloje, je ena glavnih delavskih zahtev.

VII.

Delavstvo, organizirano v Narodno - socijalni strokovni zvezi, najodločneje obsoja sistematično protidržavno gonjo gotovih protidržavnih elementov.

Narodno zavedni delavci smo z navdušenjem in žrtvami sodelovali pri zgradbi naše osvobojene domovine ter hočemo tudi v bodoče braniti našo državo pred notranjimi in zunanjimi sovražniki. Smo odločni zagovorniki državne misli in vidimo rešitev delavskega razreda v močni in res svobodni Jugoslaviji.

Samo tri stranke!

Pod tem naslovom je prinesel pred kratkim »Naprej« uvodnik, kjer dokazuje, da bi tudi pri nas, kakor v moderno urejenih državah, zadoščale tri stranke: meščansko-kapitalistična, agrarna in proletarska stranka. — To smo mi vedno trdili, pač pa so bile socijalistične frakcije proti socijalističnemu bloku, ki bi predstavljal proletarsko stranko pri zadnjih volitvah. Takrat že smo narodni socijalisti vedeli, kako nesrečo pomeni za proletarijat razcepljenost. Pa mislite, da so socijalisti in komunisti to uvaževali? Kaj še! V boj so šli razcepljeni še celo tisti, ki imajo popolnoma enak program, kakor Bernot in Golouh. Zato delavske stranke v Sloveniji niso dobile nobenega zastopnika. Mi smo mislili, da jih bodo volitve izpametovale. Toda razcep socijalistične stranke delovnega ljudstva nam dokazuje, da gre razkroj med marksisti naprej. Ako iščemo vzroke temu pojavu, jih najdemo v izključnem materijalizmu, ki so ga naši marksisti propagirali in se tudi po njem ravnali (Anton Kristan, Etbin Kristan itd.). Kdor sledi otročji politiki naših marksistov, mora priznati, da so totalno nesposobni organizirati proletarsko stranko. Poleg tega pa njihovo dosedanje delovanje tudi ni v nikakem skladu z zahtevo, da naj bi tudi duševni proletarijat (uradništvo) bil zastopan v proletarski stranki iz enostavnega razloga, ker so v praktičnem delovanju poudarjali vedno samo ročno delavstvo. Nam so pri vsaki priliki predbacivali uradnike v naših organizacijah. Vsled tega uradništvo tudi ni bilo organizirano pri njih ne glede na omalovaževanje naše narodnosti v internacijonali, ki onemogoča inteligenci sodelovanje. Naša stranka je bila pri nas

prva socijalistična stranka, ki je združila ročnega in duševnega proletarca. Na tej podlagi bo delovala naprej, da organizira ves ročni in duševni proletarijat v enotno narodno-socijalistično stranko. Le taka proletarska stranka odgovarja našim razmeram in smo prepričani, da bodo polagoma prišli do tega spoznanja tudi socijalni demokrati in komunisti. Točno je: tri stranke bi v naši državi zadoščale.

Glejmo v bodočnost!

V »Jutranjih Novostih« je izšlo 3. t. m. mariborsko pismo, v katerem dopisnik (bivši narodni socijalist, kakor se imenuje) navaja razlog, radi katerega naj bi naša stranka prestopila k radikalcem. Najprej dokazuje, da je imela NSS v volilni borbi sicer dobro obiskane shode, da pa je kljub temu podlegla, ker je bila premajhna. Zato prihaja do zaključka, ki se glasi: »Radi tega (namreč, ker je premajhna) NSS ne preostaja drugega kot prestopiti v najmočnejšo stranko Jugoslavije NRS, katere program je zadosti širokogrud in v njej uveljaviti zahteve delovnega ljudstva.« Nasveti »bivšega narodnega socijalista« so dokaz duševne krize, v kateri se nahajamo. Če je stranka majhna, to še ni noben dokaz, da mora radi tega prenehati, pač pa se mora delati na to, da postane velika. Tudi radikalna stranka je bila v svojem početku majhna. Za inteligentnega človeka bi moralo biti važno samo vprašanje, ali je program stranke dober in vreden, da se zanj dela in žrtvuje? Nadalje: ali program stranke odgovarja našim interesom? Kajti velikost stranke še ni noben dokaz, da je stranka dobra in da je v našem interesu, da se ji pridružimo. V mislih imamo vedno celokupnost, nikdar posameznikov. Doba, ko so se vršila pogajanja med stanovi ozir. razredi z nasprotujočimi si interesi v okrilju ene stranke, je minula. Danes se organizacija izvaja na ta način, da se organizirajo skupno vsi oni, ki imajo enake interese. Klerikalna stranka se je to pot sicer obnesla, ker niso stala v ospredju socijalna in gospodarska vprašanja, sicer bi nastal spor, ki bi razklal stranko na dve fronti. Saj je znano, da so se kmetje v SLS odločno uprli temu, da bi prišel na kandidatno listo SLS kak viničar, četudi je volilcev viničarjev skoro več kot vseh ostalih. Tu se pokazujejo nasprotja, ki se dado premostiti samo v slučaju izrednih dogodkov, kakršni so bili pri zadnjih volitvah, ko je vsem šlo za to, da podpre SLS radi avtonomije. Toda ta doba bo prešla in vesten politik mora gledati v bodočnost in vztrajno delati, da se razširi stranka, ne pa takoj po prvi neugodni bitki vreči puško v koruzo.

Politične vesti.

Notranje politični položaj.

Politični položaj se v zadnjem tednu ni čisto nič izpremenil. Radikalna vlada za enkrat samo obljubuje. Kakor je že pri nas, bo ostalo tudi to pot samo pri obljubah. Zgoditi bi se moral naravnost čudež, da bi se kaj izpremenilo. Nočemo naravnost trditi, da ta ali druga stranka nima dobre volje napraviti v našem državnem življenju reda, trdimo pa lahko, da je pod takim sistemom, ki je vladal od prevrata sem in ki bo, kakor vse izgleda, vladal tudi še nadalje, vsaka ureditev naših notranjih razmer enostavno nemogoča. Ne udajamo se praznim sanjam in nepričakujemo ničesar. Potem vsaj ne bodemo doživeli razočaranj. Da se urede naše notranje razmere tako, da bodo narod zadovoljile, ne zadostuje, da je na krmilu ta ali ona politična stranka, čeprav ima namen zadovoljiti narod. Za izvedbo še tako dobrih uredb, ni dovolj, da je minister dober in pameten gospod. Dobra uredba se more šele izvesti, če so dani za njo vsi potrebni predpogoji. In ravno teh manjka pri nas popolnoma. Pri nas, izvzemši v Sloveniji, nimamo takorekoč nobene državne uprave. V ministrstvih bi imeli sedeti prvovrstni uradniki, ki poznajo ne le upravo, ampak bi morali biti tudi zmožni urediti in uvesti celotno organizacijo naše uprave. Toda kako izgleda v resnici v naših ministrstvih? Imajo tam pač uradnike, mogoče so nekateri celo dobri. Toda ravno od merodajnih uradnikov se ne zahteva ne znanja, ne organizatorične zmožnosti, od njih se zahteva le politična pripadnost k vladajoči stranki. Od merodajnih uradnikov se zahteva, da podpirajo vladajočo stranko. Ker pa interesi še tako državotvorne stranke ne morejo biti obenem interesi države in naroda, je umevno, da so si interesi države in stranke vedno v nasprotju. Ker pa so uradniki le hlapci vladajoče stranke, je zopet umevno, da zmagajo vedno le strankini interesi nad državnimi.

Tako se pač organizirajo politične stranke, organizacija državne uprave in država sama pa propadata. Sedaj vidimo, da propada po štiriletni samostojnosti naše države organizacija državne uprave celo tam, kjer je bila pred prevratom še jako dobra. In posledice? Splošen nered, splošno nezadovoljstvo. Ker manjka državna uprava in njena pravilna organizacija, je pač povsem umestno, da vladajoča stranka ne more izvesti svojih še tako lepih obljub. Naj obljubljajo danes radikali kar hočejo, mi jim povemo odkrito, da ničesar ne bodo izvedli, enostavno ker ničesar izvesti ne morejo. Dokler se ne uredi državna uprava, dokler se popolnoma ne odpravi današnji sistem, da se smatra vse javne nameščence kot sluge strank, dotlej je vse zastonj pričakovati boljših časov, dotlej pa bodo tudi naše notranje politične razmere nad vse žalostne.

Delo naših državotvornih strank.

Kakor poroča »Slov. Narod«, rjavi naša mornarica v Kotoru. Tam stoji večje število lepih, novih torpedovk in nihče se ne zmeni zanje. Tam rjave in ginevajo. Oh kaka polna usta imajo naši demokrati in radikali o svoji državotvornosti. Vsak kdor ne kihne prav, je že državi nevaren. Ravno tisti demokrati in radikali pa, ki iščejo povsod državi nevarne ljudi, so s svojo nezmožnostjo in nemarnostjo uničili večje število novih torpedovk. Sedaj pa vprašamo, ali se smejo imenovati stranke, ki uničujejo državno premoženje in poleg tega celo sredstva za državno brambo, še državotvorne stranke?

Demokrati rohne.

Demokrati še niso prišli do sape. Štirinajst dni je že minulo, kar jih je posadil Pašić pred vrata in vrgel iz vlade, toda niso se še potolažili. Najprej so rekli, da bodo odložili mandate, ko pa jim je padlo v glavo, da bi s tem izgubili tudi dnevnice, so zapustili to misel. Potem so bili mnenja, da bi zapustili Beograd. No, in nazadnje so začeli premišljati, če ne bi bilo najbolje, da stopijo v radikalno stranko, kajti drugače ne pridejo več v vlado.

Kolo se vrti.

»Jutro« poroča o drugi seji narodne skupščine, na kateri je posl. Pečić, demokrat zaklical predsedniku: »To je nasilje! Po poslovniku moram dobiti besedo«. Te besede so nam še živo v spominu iz stare narodne skupščine, kjer so se podobne pritožbe od strani opozicije čule dan na dan. Toda takrat je bil predsednik nar. skupščine demokrat in demokratje so izvajali nasilje. Sedaj se jim vse to vrača. Dr. Tavčar je nekoč rekel, da se kolo vrti in da bo tisti, ki je danes zgoraj, jutri lahko spodaj. To se je pri demokratih tudi zgodilo. Zaslužili so.

Naši Nemci in koncesije.

Zopet se razširjajo vesti, da so obljubljene Nemcem za lojalno opozicijo napram vladi neke koncesije predvsem kulturnega značaja. Upamo, da so te vesti zopet le trik demokratov, kakor za časa volilne borbe v Mariboru. Vsaka narodna stranka si bo pač temeljito premislila, predno stopi na to pot. Pred očmi bo morala imeti obupne razmere koroških Slovencev. Skrajni čas bi bil, da se že enkrat urede. Razmere tukajšnjih Nemcev morajo biti odvisne od razmer koroških Slovencev. Če ne dado šol Slovencem na Koroškem, se naj podobno postopa z Nemci v Jugoslaviji ter naj se to avstrijski vladi tudi sporoči. Dr. Ninčić, ki je še vedno zunanji minister, je to večkrat tudi že obljubil. Vemo, da se bodo sedaj nemški poslanci vrteli okrog njega ter izpodbijali fakta, ki jih je navajal bivši poslanec tov. Brandner. Toda naša vlada naj ne pozabi, da so Nemci vedno nad nami gospodovali in da pomeni zanje krivico že to, da niso več naši gospodje. Gospodstva vajenemu Nemcu se zdi krivica, ako se ž njim postopa enakopravno. Vlada mora ravnati energično v znamenju gesla: »zob za zob«. Vsaka najmanjša koncesija Nemcem v prilog bi naletela na naš odločen odpor.

Svetovni pregled.

ČEHOSLOVAŠKA.

General Foch v Pragi. Poveljnik ententinih čet v svetovni vojni potuje po Vzhodni Evropi. Te dni je bil na Poljskem, kjer je bil svečano sprejet in kjer je obnovil zvezo med Francijo in Poljsko. Sedaj pride tudi v Prago. Seveda bo tudi v Pragi nadvse častno sprejet. Sprejem Focha v Pragi je napravil češkim soc. dem. precej preglavic. Kot Slovani bi se bili radi udeležili sprejema francoskega generala, kot socijalistom pa jim je bila udeležba pri sprejemu enega prvih imperijalistov vendarle preveč. No, nazadnje je zmagal pri njih socijalizem in so sklenili, da se sprejema ne udeleže. Sklenili pa so, da se smejo sprejema udeležiti oni strankini pristaši, ki zavzemajo visoka vladna mesta.

POLJSKA.

Oster nastop proti Nemcem. Poljska vlada je začela proti na Poljskem naseljenim Nemcem ostro postopati. Vlada je bila napram Nemcem dolgo potrpežljiva, toda to so smatrali Nemci za slabost in so delali poljski vladi s pomočjo svojih bratov iz »rajha« vse mogoče neprilike. Ker pa je pri Poljakih potrpežljivost minila ter so se začeli braniti, stokajo sedaj Nemci, da se jim delajo velike krivice. Mi Nemce in njihove manire dobro poznamo in vemo njihovo stokanje primerno ceniti.

ITALIJA.

Angleški kralj v Rimu. V pondeljek se je pripeljal angleški kralj v Rim, da obišče laškega kralja. Sprejem angleškega kralja je bil nad vse veličasten. Italijani so storili vse, da kar najbolj počaste angleškega vladarja. Lahi potrebujejo angleške pomoči na vseh koncih in krajih ter hočejo obisk angleškega kralja izkoristiti, kolikor le mogoče v svoj prid. In vse izgleda, da bodo Lahi dosegli kar nameravajo. Lahom gre pred vsem za to, da se reši jadransko vprašanje tako, da bodo imeli oni sami vse pravice, Jugoslavija pa bo potisnjena v kot in bo morala gledati, kako grabi Italija. O priliki poseta angleškega kralja se je oglasilo tudi angleško časopisje in sicer v tem smislu, da daje Italiji prav, ker zatira Jugoslovane. Anglija nam ni bila nikdar prijazna, toda tako odkrito, kakor sedaj, še vendar nikdar ni nastopila proti nam. To vse so posledice skrahirane zunanje in notranje politike. Naša zunanja politika je taka, da se norčuje iz nas cel svet, naša notranja politika pa ni za las boljša. Kaj čuda potem, ako nas Angleži cenijo približno tako, kakor črnce v svojih kolonijah. In kdo je nam preskrbel tak ugled v zunanjem svetu? Kdo drugi, kakor naše državotvorne stranke. Naši zastopniki pri tujih državah so, kakor naši merodajni uradniki v ministrstvih, sami partizani, pripadniki beograjske porodice, po večini popolnoma nesposobni ljudje, ki s svojimi škandali in korupcijskimi aferami neznansko škodujejo ugledu naše države. Po teh ljudeh nas potem sodi zunanji svet in naši zakleti sovražniki Lahi in Nemci imajo potem kaj lahko delo, da nas črnijo pred svetom kot nekulturen narod. Ta teden biva angleški kralj v Rimu. Italijani ne bodo zamudili prilike dokazati angleškemu svetu, da dela Italija le za kulturo, ako tepta in zatira Jugoslavijo.

AVSTRIJA.

Priprave socijaldemokratične stranke za nove volitve. Avstrijska socijalno demokratična stranka je ena najbolje organiziranih soc. dem. strank. Izborni organizaciji primerni so tudi njeni uspehi. Večkrat je že bil med našimi pristaši govor o tej dobro organizirani soc. stranki, vselej pa se je oglasil tudi eden ali drugi z nad vse pametno pripombo: »Kaj, ti delajo lahko, ti imajo denar, mi ga pa nimamo.« Kakor da bi jim padel denar z nebes, kakor svojčas judom mana v puščavi.

V jeseni se bodo vršile v Avstriji volitve v državni zbor. Imeli bomo torej priliko zasledovati volilni boj izborno organizirane soc. stranke od početka. Videli bomo, kje dobi stranka predvsem za volitve potrebni denar, ki je za vsake volitve vsekako jako potreben in katerega naša stranka nikdar nima. Kakor rečeno, bodo volitve jeseni. Toda stranka je že začela delati. Njeno prvo delo je bilo, da je organizirala denarne vire. Vse njene krajevne organizacije so že sklenile, da bodo pobirale od 1. junija do 30. septembra od vsakega socijalističnega nastavljenca in delavca po 1000 kron tedensko. Način zbiranja prispevkov bodo deželna strankina vodstva natančno organizirala. Tozadevne načrte bodo dobile krajevne organizacije do konca mesca maja. Ako premislimo, da ima avstr. soc. stranka približno 1 milijon organiziranih pristašev, in vsak pristaš daruje tedensko 1000 kron in to 16 tednov zaporedoma, vidimo, da se bo nabralo od 1. junija do 30. septembra za volilni fond 16 milijard kron ali **skoraj 23 milijonov dinarjev.** Tako skrbe soc. stranke za svoje volilne fonde in tako potem lahko delajo za volitve. Toda organizirajo si te fonde stranke same, tako imajo potem denar in se jim ni treba nikdar izgovarjati, da niso imele potrebnih sredstev o pravem času na razpolago.

Dunajsko prebivalstvo. O ljudskem štetju z dne 7. marca 1923 ima Dunaj sedaj 1,863.739 prebivalcev. Leta 1910 je štel Dunaj 2,031.498 duš. Prebivalstvo Dunaja se je torej od leta 1910 do 1923 zmanjšalo za 167.759 duš. Vidi se, da Dunaj propada, počasi sicer pa gotovo. Zanimivo pa je to, da vlada tudi na Dunaju, kljub temu, da se je število prebivalstva znatno zmanjšalo, ravnotako pomanjkanje stanovanj kakor v drugih mestih, kjer je prebivalstvo naraslo.

NEMČIJA.

Polom nemškega fašizma. Ko so fašisti v Italiji z lahkoto zmagali in vzeli vlado v svoje roke, so se ustanovile skoraj po vseh evropskih državah slične organizacije, ki so zasledovale isti cilj, kakor laški fašisti. Povsod so hoteli vzeti gotovi častihlepni ljudje ali politične stranke usodo narodov v svoje roke in jim enostavno diktirati svojo voljo. Zanimivo je, da je vsa ta inicijativa iz vrst velikega kapitala, ki je seveda tudi vse to gibanje denarno vzdrževal. Veliki kapital je slutil svoj čas in hotel je z nova zasužnjiti narode. Vzel je v zakup nacijonalno misel ter je hotel z njeno pomočjo izpeljati svoje namere.

V Nemčiji, posebno na Bavarskem se je začelo močno fašistovsko, ali kakor je tam nazivljejo, nacijonalno socijalistično gibanje. Razmere so se razvile tako daleč, da se je že parkrat z vso gotovostjo pričakoval prevrat. Nacijonalne socijaliste je podpirala predvsem sedanja bavarska vlada, vsi plemenitaši in bogataši, največ znani Stinnes. Proti nacijonalnim socijalistom pa so nastopali le socijalisti. 1. maja pa so hoteli nacijonalni socijalisti (fašisti) obračunati s socijalisti. Toda ko je prišel 1. maj se je zgodilo nekaj, česar ni nihče pričakoval. Prišel je obračun, toda izgledal je malo drugače, kakor so si fašisti predstavljali. Socijalisti so se 1. maja postavili odločno v bran in obračunali s kapitalističnimi podrepniki. Nacijonalni socijalisti se niso upali niti ganiti, med tem ko so socijalisti praznovali 1. majnik z izredno svečanostjo. Ko so prej tako gostobesedni nacijonalni socijalisti (fašisti) tako klaverno pogoreli, so se jih začeli njihovi zaščitniki in prijatelji sramovati. Najprej jim je odpovedala ljubezen bavarska vlada. Izjavila je v parlamentu, da bo nastopila proti nacijonalnim socijalistom (fašistom), ker ogrožajo notranji mir. Prišlo je do preloma tudi z znanim generalom Ludendorffom in veliki kapital, ki je prej radodarno sipal milijone, je začel zavezavati svoje denarne vreče. Nemški fašisti doživljajo te dni svoj polom na celi črti. Nemčija ni Italija. V Italiji so fašisti z lahkoto uničili socijalizem in zasužnjili delavce, ker so voditelji socijalizma tako za nič, kakor pri nas v Jugoslaviji. V Nemčiji pa so socijalistični voditelji na svojem mestu, delavstvo je edino in pametno.

Iz stranke.

— **Vodstvo bratske čehoslovaške narodno-socijalistične stranke nam je javilo,** da se udeleži našega strankinega zbora na binkoštni ponedeljek v spremstvu glavnega strankinega tajnika brata Šolca tudi več poslancev in senatorjev, ki se pripeljejo v

Ljubljano skupno z mladinsko delegacijo in ostalimi gosti v soboto, 19. maja. Poleg tega pričakujemo delegacijo čehoslovaške nar. socijalistične stranke v avstrijski republiki s sedežem na Dunaju.

— **Okrajni odbor NSS za Ljubljano** ima svojo prihodnjo sejo v sredo, 16. t. m. ob 8. uri zvečer v strankinem tajništvu, Narodni dom. Na seji se bo razpravljalo med drugim tudi o kandidaturah za osrednji izvrševalni odbor stranke.

— **Družabni večer prirede ljubljanske krajevne organizacije** v petek, 18. maja ob pol 8. uri zvečer v salonu restavracije pri Mraku, Rimska cesta.

— **Vse naše krajevne organizacije pozivljemo,** da vodijo točen seznam brezposelnih naših članov in pristašev in o tem redno obveščajo strankino tajništvo v Narodnem domu. Mnogo kraj. organizacij v tem pogledu ne vrši svoje dolžnosti in je njihova krivda, ako z nameščenjem brezposelnih ne moremo vselej uspeti.

Strokovni vestnik.

Tovariši! Tovarišice! V nedeljo smo praznovali svoj praznik. Pregledali smo svoje vrste in položili račune ter obljubili, da popravimo vse, kar je poprave potrebno. Prisegli smo si, da gremo takoj na delo in dvignemo svoje podružnice in poživimo naš pokret. Glavni zbor je za nami. Delo nas čaka. Vsi, ki ste bili na zboru in vsi, ki ste radi ovir morali ostati doma, obdržite obljubo in pojdite na delo. Predvsem organizirajte neorganizirane in jih privedite v naš krog. Veliko delo nas čaka in zato **na delo!**

Narodno-socijalna strokovna zveza, tako je sklenil delegatski zbor, da se odslej naprej nazivlji naša Narodno-socijalna zveza. Vzemite to na znanje in uporabljajte ta novi naziv.

Vsem podružnicam! V kratkem prejmete okrožnico in nov poslovnik. Izpolnite vsa navodila okrožnice in poslujte strogo po poslovniku. Naj ne bo podružnice, ki se ne bi odzvala vabilu centrale in poživela svoje delovanje. Sklicujte sestanke in poročajte članom podrobno o delegatskem zboru.

Celjsko okrožje. V celjskem okrožju se je pričelo v zadnjem času probujati narodno in socijalno čuteče delavstvo. Snujejo se vedno nove podružnice in nedavno se je po zaslugi tov. Doboviška iz Celja osnovala velika podružnica na Polzeli. Pa tudi drugod je vrli tovariš že na delu in upamo, da bo delavstvo Savinjske doline kmalu prišlo pod okrilje Narodno-socijalne strokovne zveze. Našemu vrlemu organizatorju in njegovim pomočnikom kličemo: Vztrajajte, da pride vstajenja dan za narodno delavstvo!

Kongres mladine. Opozarjamo vse podružnice, da se v dneh 20. in 21. maja vrši prvi kongres Narodno-socijalistične mladine v Ljubljani. Naše podružnice naj se tega kongresa po možnosti udeleže po številnih deputacijah in naj na istega pozovejo vse člane, posebno pa delavsko mladino. Ker je v mladini naša bodočnost, se pridružimo njenemu slavlju in pohitimo za Binkošti v Ljubljano. — Glejte tudi pod »Mladinskim vestnikom«!

Mladinski vestnik.

»Bratstvo« v Litiji je imelo v torek 8. t. m. članski sestanek katerega se je udeležil br. Kravos iz Ljubljane, ki je poročal o aktualnih društvenih vprašanjih in pojasnil pomen mladinskih organizacij. Na sestanku se je volil nov odbor. Soglasno so bili izvoljeni: predsednikom br. Rudolf Jelnikar; tajnica s. Cilka Trampuš; blagajnik br. Avgust Jeriha; odborniki br. Ludovik Hanbič, Franc Tišler, Venčeslav Taufer, Franc Strniša, s. Mici Tišler, Julka Mahkovec in Regina Jošt; pregledovalca računov br. Andrej Brajnik in s. Pepca Pregelj. Novemu odboru želimo mnogo uspeha, prosimo ga pa, da gre s podvojeno silo na delo. Ne ustrašite se dela, ker v njem je moč in sila.

»Bratstvo« v Zagorju pridno deluje in se bratje zanimajo za vsa vprašanja. O priliki zbora NSSZ je br. Kravos pojasnil zbranim bratom pomen strokovnih organizacij s posebnim ozirom na razvoj delavskega naraščaja. V kratkem predava o mladini in njihovih organizacijah ter strokovnih organizacijah br. Kravos, ki bo prihitel med nas.

»Bratstvo« Št. Pavel je v lepem razvoju. Vedno in vedno se množe naše vrste. Na binkoštno nedeljo je obljubilo udeležbo na kongresu lepo število mladine. Na svidenje v Ljubljani.

Tedenske novice.

Naraščanje naše bratske stranke na Čehoslovaškem. Nekateri listi so nedavno trdili, da narodno-socijalistična stranka na Čehoslovaškem nazaduje. Toda veličastne majske proslave, na stotine velikih manifestačnih zborovanj in obhodov po celem Čehoslovaškem so dokazale, da stoji naša bratska stranka na Čehoslovaškem med socijalističnimi strankami na prvem mestu. Letošnje majske proslave so bile dvakrat sijajnejše kakor lansko leto. Manifestacije narodnih socijalistov so napravile na vso čehoslovaško javnost velik vtis. Tu se vidi, kake uspehe rodi intenzivno delo. Mi moramo naše brate na Čehoslovaškem posnemati, pa bo tudi za nas jugosl. narodne socijaliste napočila boljša doba. Brez vztrajnega dela pač ni uspeha. Pomislimo samo pod kako težkimi pogoji so delali češki narodni socijalisti v bivši Avstriji. Preganjani po zaporih radi njihove protiavstrijske antimilitaristične propagande se niso dali preplašiti, marveč so nadaljevali delo pod težkimi pogoji, dokler niso zmagali. Zakaj pri nas ni več vztrajnosti, ko se nam vendar ni treba boriti s takimi težkočami kot so se morali naši bratje v Čehoslovaški?

»Dol z Orjuncem! Ubijmo ga!« Ko je na dan 1. maja naš tovariš Dragotin Prosen v Zagorju šel zjutraj iz službe, je naletel na komunistični in socijalno demokratični sprevod. Medtem ko so ga nekateri izmed njih pozdravljali in jim je on tudi odzdravljal, je padel klic: »Dol z Orjuncem! Ubijmo ga!« Tov. Prosen nas je naprosil, da konštatiramo, da on nikdar ni bil Orjunec, pač pa vedno zvest narodni socijalist. Res čudne so metode naših nasprotnikov. Kolikokrat smo v našem listu že povedali, da narodni socijalisti ne odobravamo metod Orjune, kljub temu naše tovariše še vedno istovetijo z Orjunaši in jih napadajo. Ti nasprotniki naj bi se prišli v naše vrste učit, kako se delajo obhodi. Ne z grožnjami in zmerjanjem, marveč dostojno kot se je vršil naš sprevod v nedejo v Zagorju. Socijalist mora kazati povsod, da je boljši človek od drugih; le na ta način si bo pridobil socijalizem simpatije.

Mestni magistrat ljubljanski. Ali ima neki vojni bogataš in sedanji stavbenik od tam pravico in dovoljenje odlagati stavbno kamenje na cestni trotoar v Vojaški ulici, ker to dela že drugo leto v oviro pasantom? Ali je cestno nadzorstvo to že opazilo in kaj je ukrenilo proti temu?

»Naš dom« o Orjuni. V zadnji številki narodno - socijalističnega glasila »Našega doma«, ki izhaja v Murski Soboti, čitamo upravičeno in dobro kritiko o Orjuni. Članek dokazuje, da je Orjuna s tem, da je stopila za Pribičevićevo demokracijo postala bojna vrsta politične stranke. Storila je greh proti Slovanstvu, ker ni doumela slovanske samobitne politične miselnosti, slovanske politične koncepcije, ki ni istovetna s francosko, še manj pa z nemško. Orjuna je stopila za režimske stranke, ki so politično - teoretsko orijentirane francosko in nemško. Orjuna je proglasila vse za protidržavne revizijoniste, ki ne zahtevajo nič drugega kot to, kaj ustava sama točno predvideva: namreč revizijo. Po takem tolmačenju — pravi članek — bi bila vidovdanska ustava protidržavna. Je pa tak nastop proti revizijonistom za nacijonalno organizacijo tudi nedosleden: saj se obrača proti veliki večini naroda. Nismo sicer zagrizeni v večinski princip, ki v svojem parlamentarnem izrazu baš danes doživlja v Španiji, Franciji in Italiji svojo krizo, trdimo pa, da sme voditelj pač mimo večine, nikdar pa ne proti večini. Pri Orjuni pa se je zgodilo, da so ljudje, večinoma taki, ki niso bili na fronti! — nastopili z orožjem proti lastnim bratom po krvi. *Pri tem pa nismo slišali, da bi bili nastopili proti Nemcem, da jim preprečijo štajerski mandat, niti da bi nastopili proti kandidaturi zloglasnega madžarona Küharja v Prekmurju, ki je v paktu z JDS (Jugoslovansko demokratsko stranko) stavil naravnost protidržavne zahteve, niti nismo čuli, da bi Orjuna nastopila proti takim Slovencem, ki so se v strankarski zagrizenosti spozabili tako daleč, da strankarski strasti na ljubo prodajali omenjenemu madžaronu slovenske interese v Prekmurju; nismo čuli, da bi Orjunaši nastopili proti madžarskemu časopisu v Murski Soboti in proti vsem onim elementom, ki so se zbirali krog tega protinarodnega lista.* To so grehi najtemnejše sorte, grešniki pa hodijo še med nami in — pridigujejo jugoslovenstvo. Tem ljudem je jugoslovenstvo kakor vlačuga — in Orjuna ne maščuje te ogabne oskrumbe naše svete narodnosti. Članek končuje s sledečim: »Ko se prečisti naša soboška Orjuna in ostanejo v nji le oni, ki so se res v svetem idealizmu oprijeli te organizacije — jih je nekaj takih — le preveč je tudi drugega nepotrebnega, kompromitirajočega smetja! — in potem bomo stopili v njo tudi drugi idealisti, ki danes radi tega nismo v Orjuni, ker sede v nji bivši pristaši madžaronskega kandidata.« (Podčrtali sami. Uredništvo.)

Rudarska stavka v Zagorju. V torek je izbruhnila v revirju Kisovec stavka, ker Trboveljska prem. družba ni ugodila delavski zahtevi, da naj takoj odstavi obratovodjo inž. Lapornika, ki baje zanemarja varnostne naprave. V sredo so stopili v stavko vsi zagorski rudarji. Ker se družba brani ugoditi delavski zahtevi, češ da je ogled dognal netočnost rudarskih trditev, bo stavka sigurno trajala dalje časa. Če je res utemeljena, bodo brezdvomno ustavili delo tudi trboveljski in hrastniški rudarji.

Kaj je z amerikanskim dolarskim posojilom? Bleerova skupina, ki bi bila morala izplačati na račun posojila do konca l. 1922 25 milijonov dolarjev, je izplačala le 15 milijonov. Rok za izplačilo ostalih 10 milijonov je bil podaljšan do konca maja. Kakor pa vse kaže, Amerikanci ne bodo več pošiljali dolarjev v Beograd, ker so videli, da naši finančniki ne uporabljajo posojila v za to določene svrhe temveč špekulirajo ž njim na curiški borzi ter »dvigajo« dinar. Sedaj baje finančni minister išče že drugod po svetu posojila. Kdo neki bo tako naiven, da bi mu pri znani beograjski gospodarski politiki kaj posodil?!

Shod akcijskega odbora železničarjev v Celju. Dne 7. t. m. se je vršil v Narodnem domu javni shod akcijskega odbora železničarjev. Jasno je pokazal, da skušajo gotovi demagogi akcijo državnih nameščencev za izboljšanje že več kot bednega položaja izrabljati v politične svrhe. To so na vsak način podkupljene duše, ker si ni mogoče predstavljati take neumnosti ali pa zlobe, da bi ljudje, ki sami trpe, škodovali podvzeti akciji na ta način, da skušajo v strogo strokovni pokret za vsako ceno zavleči politiko. Zastopnik zagrebškega Saveza, Pongračić, je začel kar početka svojega govora prav demagoško osebno napadati predsednika akcijskega odbora v Ljubljani ter cel akcijski odbor. Delal je očito propagando za socijalistično stranko. Zavrgel ga je g. Žorga, ki pa je tudi pričel politizirati. Z vso odločnostjo je nastopil zastopnik javnih nameščencev prof. Reich zoper politično izkoriščanje položaja, tako da so zborovalci naslednjega govornika iz Maribora, ki je zopet hotel govoriti za svojo politično stranko, kar izžvižgali. Upamo, da bo znalo drž. uslužbenstvo razločevati med resnimi strokovnimi delavci, ki se žrtvujejo za omiljenje nevzdržne bede celokupnega uslužbenstva in med zaslepljenimi političnimi demagogi, ki stvarnemu delu le škodujejo. — Proč z njimi!

Brez sledu je izginil v četrtek teden predsednik Kmetijske družbe Gustav Pirc. Pravijo, da so najbrže že itak nevrasteničnega moža pognali v smrt klerikalni očitki radi neke manipulacije pri razpečavanju društvene modre galice. Nazadnje so ga videli v četrtek zvečer v Bohinjski Bistrici, čeprav je doma dejal, da se pelje v Kranj. Vsa poizvedovanja po njem so bila brezuspešna. V torek je prejela njegova hčerka od njega iz Nemške Avstrije pismo, da si vzame življenje, vendar se dvomi o tem, da bi bil šel preko meje, ker si v zadnjem času ni vzel niti potnega lista niti vizuma za Avstrijo.

Trbovlje. Tukajšnja podružnica Narodno-socijalne zveze je imela 28. aprila sestanek, na katerem je bil izvoljen sledeči odbor: tov. Perko Valentin predsednikom, tov. Drnovšek Albin namestnikom, tov. Schönlieb Pavel za tajnika ter obenem za blagajnika, za odbornika tov. Hudazin Alojz in Čekada Jožef. Tov. Schönlieb omeni, da je podružnica NSZ sklenila leta 1922 zasledovati delo strok. org. ZRD, če bo namreč res dobro gospodarsko izvedla vse načrte. Letos bi se vsi tov. NSZ pridružili enotni strok. org. Toda, ker je gospoda okoli ZRD vse drugo kot enotna strokovna organizacija, je čas, da prične Nar. soc. zveza z delom, ker le tako pride sčasoma do enotne strokovne organizacije. Sklep vseh tovarišev na sestanku je bil pričeti z resnim delom in povzdigniti delavstvo iz sedanjega obupnega položaja. Zatorej, tovariši in tovarišice, vsi v strokovno organizacijo Narodno socijalne zveze s sedežem pri gosp. Rožiču. — Odbor.

Kraljevska dvojica pride koncem maja na poletno bivanje na Bled.

»Naš Dom«, narodno-socijalistično glasilo za Prekmurje se naroča pri upravništvu lista v Murski Soboti. List prinaša izborne članke in stane četrtletno 10 Din. Priporočamo našim somišljenikom, da se nanj naroče.

»Zdravje«. Ravnokar je izšel 90 strani obsegajoč zvezek »Zdravja« (12. letnik štev. 10, 11 in 12) z nadvse poučno vsebino. Vsaka slovenska družina bi morala imeti v hiši ta zdravniški pouk o zdravju in bolezni. Naroča se pri Zdravstvenem odseku v Ljubljani, administracija »Zdravja«. — Cena 10 dinarjev na leto.

Ali je to preziranje? V Ljubljani se je osnovala nova tvrdka **»Združene mlekarne d. d. v Ljubljani«,** v katero sta se strnili dosedanja »Mlekarska družba« in »Mlekarski oddelek gospodarske zveze«. — Ta družba nam ni poslala objave, da je pričela z razpečavanjem mleka. — Menda vendar ti gospodje tudi našim družinam, naši deci privoščijo malce mleka. Zakaj se takih objav ne pošilja tudi našemu listu glasilu proletarcev?

Tiskovni sklad našega lista naj se pomnoži! Za to naj skrbe vsi naši somišljeniki in čitateji. Zbirajte za tiskovni sklad ob vsaki priliki. Le tako nam bo mogoče v doglednem času naš list razširiti in pogosteje izdajati.

Uradniško bedo hočejo rešiti z redukcijo državnih uslužbencev. — Pa ne bo šlo!

»Orjuna« za šolsko mladino prepovedana! Tako je sklenil višji šolski svet. — Dobro! Ustreglo se je naši zahtevi.

Nemški »šulferajn« na delu. Na naši severni meji bodo Nemci pričeli graditi več šulferajnskih šol, za kar bodo potrebovali 1 milijardo kron. — Tako delajo Nemci! In mi? Mi se pretepavamo sami med seboj. Na to polje naj bi se vrgli naši nadebudni mladeniči!

General Wrangl zopet inšpicira svojo armado. 1. maja dopoldne je dospel bivši carski general Wrangl v Maribor, kjer so ga pozdravili na kolodvoru njegovi podložni. Popoldne je odšel dalje proti Beogradu. Odkod je prišel, se ne ve. Čudno pa je to, da se ni zglasil v Ljubljani, kjer ima pri Dravski divizijski oblasti svojo pisarno in dva referenta **svoje vojske.** Pa se vedno oficijelno trdi, da ni tuje armade v Jugoslaviji.

— **Čevlje kupujte** od domačih tovarn tvrdke Peter Kozina et Ko., z znamko Peko, ker so isti priznano najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na drobno in debelo v Ljubljani, Breg 20 in Aleksandrova cesta 1.

Nahod? Glavobol? Zobobol? Trganje? Odrečejo večkrat mišice in živci? Prijetno čuvstvo kreposti prinese pravi Fellerjev Elzafluid! Najboljše hišno sredstvo, lajša bolečine, osvežuje in jača ter čez 25 let priljubljen kosmetikum za nego kože, las in ust! Veliko močnejši, izdatnejši in boljši kakor francosko žganje! S pakovanjem in poštnino 3 dvojnate ali 1 špecijalna steklenica 24 dinarjev; 36 dvojnatih ali 12 špecijalnih steklenic 208 dinarjev in 5 odstotkov doplatka razpošilja: lekarnar **Eugen V. Feller, Stubica Donja, Elzatrg št. 357, Hrvatsko.**

Gospodarstvo.

Koliko je vreden dinar?

		Ta teden	Prejšnji teden
		dinarjev	
100 švic. frankov	stane	1715·—	1735·—
100 franc. frankov	„	630·—	640·—
100 laških lir	„	462·—	460·—
100 čeških kron	„	277·—	284·—
100 nemških mark	„	0·26	0·30
100 poljskih mark	„	0·20	0.20
100 avstrijskih kron	„	0·13	0·13
100 ogrskih kron	„	1·80	1·70
100 bolg. levov	„	72·—	73·—
100 dolarjev	„	9350·—	9500·—
100 angl. funtov	„	44000·—	44200·—

Razpredelnico čitajte tako: Aho hočete kupiti na pr. 100 avstr. kron morate dati zanje ta teden 13 para, prejšnji teden pa je stalo 100 avtr. kron tudi 13 para.

Curiška borza.

		8. maja	2. maja
		švicarskih frankov	
100 dinarjev	je stalo	5.80	5.75
100 franc. frankov	„	36.72	37 37
100 laških lir	„	26 95	27 12
100 čeških kron	„	16.49	16.48
100 nemških mark	„	0 02	0.02
100 poljskih „	„	0.01	0.01
100 avstrijskih kron	„	0.0078	0.0077
100 ogrskih „	„	0.10	0 10
100 bolg. levov	„	4.30	4.20
100 dolarjev	„	567 50	553.50
100 angl funtov	„	2553 —	2569.—

THE REX Co., Ljubljana
Gradišče 10. • Telefon št. 268 int.
Stroji za špičenje svinčnikov.

Tajinstveni morilec deklet.

(Pravica ponatisa pridržana.)

(Nadaljevanje.)

Lepa žena se leno spusti na stol in razmišlja:

»Oh, kako sijajna bodočnost me še čaka. Ljubček je moj in denarja nama je na razpolago v izobilju, v neizčrpnih množinah. O, da bi že vendar prišlo do tega, da bi osovraženi Mac Donnell ležal na pokopališču. Komaj še prikrivam mržnjo, ki me navdaja do njega. Toda pozneje, pozneje — kako prijetno bo moje življenje!«

Tako se zibljе mlada žena v očarljivih sanjah, ki se naj uresničijo v bližnji bodočnosti. Niti trenotek ne obžaluje svojega zločinskega načrta. — — —

— — — — — — — — —

Dan poteče. Ob določeni uri zajaha polkovnik svojega konja, da odjezdi na vežbališče k četam.

Nelly stoji na balkonu in mahlja izdanemu soprogu z robcem tako dolgo, dokler ga more videti. Potem se z zlobnim smehljajem na obrazu vrne v sobo.

»Domišljavi tepec! Obnaša se kot zaljubljen fantič. Le še nekoliko potrpljenja, potem se mi ne bo treba nič več hliniti!«

Lepa žena misli na lorda. Ura še ni devet. Ali naj poskusi, da s kako pretvezo še to noč poišče svojega ljubčka?

Naenkrat ji pade na um rešilna misel. Na svojo sobarico se more zanesti. Tej je bilo znano ljubavno razmerje njene gospodarice, čeprav ni imela niti najmanjše slutnje o nameravanem zločinu.

V naglici napiše Nelly naslednje vrstice:

Ljubi Georg!

Moj mož je odšel v Aldershott in prav težko čakam na objem v Tvojih rokah. Ponovno Te hočem prepričati z vso strastjo o svoji ljubezni.

Ker je že pozno, ne morem priti k Tebi. Zato Ti pošiljam ključ od vrtnih vrat, skozi katera moreš priti v naš vrt iz stranske ulice.

Ob desetih Te pričakuje v vrtnem paviljonu

vsa Tvoja Nelly.

Lepa žena pozvoni. Sobarica se takoj prikaže med vrati.

»To pismo in ključ nesi takoj lordu Duncanu!«

Nagrada — cekin — izgine v roki sobarice.

»Takoj se bo izvršilo, milostljiva gospa« reče sobarica s pomembnim smehljajem in hitro odide.

Lord Duncan ni stanoval posebno daleč od Mac Donnellove hiše, v povsem samotni ulici, v kateri je bilo v večernih urah prav redkokedaj videti kakega človeka.

Sobarica dospe kmalu v to ulico. Naenkrat se začudeno ozre. Ko je namreč stopila iz hiše svoje gospodarice, se je počasi približal hiši voz, ki je sledil sobarici v kratki razdalji po ulicah, katere je morala prehoditi, da dostavi pismo in ključ po naročilu svoje gospe lordu Duncanu.

Na bolj obljudenih ulicah si ni iz zasledovanja neznanega voza še ničesar storila in tudi ni bila posebno pozorna nanj; ko ji pa sedaj neposredno sledi v samotno postransko ulico, vzbudi to zasledovanje njeno pozornost.

Razočarana napravi še nekaj korakov. Sedaj jo voz dohiti. Nenadoma se odpro vrata kočije. Postaven mož stopi iz voza. Še predno more do smrti prestrašena sobarica zaklicati na pomoč, jo neznanec s svojimi močnimi rokami potegne v voz.

Njena usta zamaši neznana roka.

»Samo en klic in po tebi je!« se čuje tih glas.

»Milost« jadikuje sobarica. Pri svitu cestne svetilke, mimo katere je peljal voz, opazi dva moža s krinkami, ki jo trdno držita.

Ostro bodalo se bliska pred njenimi očmi.

»Še en glas, pa si mrtva!«

Sobarica pade skoro v nezavest.

»Daj pismo, katero ti je izročila tvoja gospa,« ji zadoni na uho »hitro — sicer —!«

Zopet se zabliščí pred njenimi očmi ostro bodalo. Z neverjetno naglico privleče iz žepa pismo in ključ.

»Oho — ključ, izborno!« reče eden od mož. »Sedaj bom prečital še pisemce«, ter potegne iz žepa majhno električno svetilko. Potem zašepeče: »Izvrstno! Vse gre bolje kot sem pričakoval!«

Nato se obrne k sobarici, ki je bolj podobna mrliču kot živemu bitju:

»Ako boš tiho in pri miru, se ti ne zgodi nič žalega ter boš v dveh urah zopet prosta. Če pa se zganeš, si na mestu mrtva!«

Na smrt prestrašena opazi kjub temi, da ji je drugi mož s krinko nastavil na prsi bodalo.

»Kakor hitro se oglasi, porinite bodalo v prsa!« ukaže prvi svojemu spremljevalcu. »V dveh urah se vrnem. Snideva se na določenem mestu!«

Sobarica se nezavestna nasloni na blazino v vozu. Maskiranec se z bistro motrečim pogledom prepriča o istinitosti njene nezavesti in nadaljuje: »Pavla je v nezavesti, tem bolje. Torej, Edvard, pazite na deklico. Pod nobenim pogojem ne sme uiti.«

»Nikakor ne, gospod, na to se lahko zanesete!«

»Na svidenje!«

Mož stopi iz voza, zavije kljub majski toplini ovratnik svojega plašča visoko krog vratu in se brzih korakov odstrani. Voz pa se počasi obrne ter pelje po tihih ulicah in cestah. V njem sloni nezavestna sobarica, poleg nje sedi zagonetni spremljevalec, pripravljen, da jo pri prvem klicu na pomoč zabode v srce.

Za zastrupljevalko ni milosti.

Približno ob desetih zvečer se plazi zavita ženska oseba po stezah v Mac Donellovem vrtu. Lepa hišna gospodinja je na tihem odšla iz svoje sobe, da počaka svojega ljubimca na dogovorjenem mestu v vrtu. Sicer je bila nekoliko razočarana, ker se sobarica še ni vrnila. Vendar je uverjena, da je deklica morala najbrže čakati. Lorda Duncana morda ni bilo doma, pa so ga najbrže pričakovali vsak hip.

V tej veri odide Nelly ob določeni uri v paviljon, ki je bil precej velik. Njegova notranjščina je bila opremljena z vso sploh mogočo udobnostjo. Polkovnik je dal ta paviljon postaviti za svojo oboževano soprogo. In ravno v tem prostoru, ki je pričal o polkovnikovi ljubezni iin udanosti do svoje soproge, hoče zločinska žena sprejeti svojega ljubimca.

Prav neprijetni občutki navdajajo nezvesto Nelly, ko gre tako sama po vrtu. Ali je to temna slutnja preteče nevarnosti ali glas vesti radi zločinskega ravnanja?

V drevesnih vrhovih skrivnostno šumi listje kot da šepeče zločinki, da je podla morilka. Vmes se oglaša zamolklo skovikanje nočnih ptic.

Toda misli lepe grešnice so vtopljene samo v prepovedano ljubezensko srečo, ki jo bo v kratkem vživala. Brez obotavljanja nameri svoje korake proti paviljonu, odklene vrata in stopi v razkošno opremljeno sobo. Najprej skrbno zastre okna z zavesami, da ne bi nikdo od zunaj opazil svita svetilke. Šele, ko je vse to skrbno uredila, prižge svetilko in se zlekne pričakujoče na divan.

Lepa žena si je nadela kar najbolj zapeljivo obleko. Sedaj se ogleduje v velikem ogledalu, pritrjenem na nasprotni steni.

Zadovoljna s podobo svoje zapeljive zunanjosti dene brezhibno oblikovani roki pod lepo glavo. Potem upre sanjavo svoj pogled v krasne slike, ki dičijo strop.

Naenkrat skoči na noge.

Paviljon stoji namreč tih vrtnega zidu. Poleg paviljona so vrata, ki vodijo v vrt, in Nelly prav dobro sliši, da so se vrata škripaje odprla. Vzradoščena govori sama s seboj:

Poslano.*)

Izjava.

P. n. občinstvu naznanjava, da „Orjuni" prostori v najini gostilni niso več na razpolago.

Podpisana Josipina Cigler povdarjam, da je moj mož Karol Cigler oddal prostore Orjuni brez moje vednosti, kar bi se sicer ne bi bilo zgodilo in da je tudi on to storil le vsled svoje zaupljivosti.

Upava, da nam bodo p. n. občinstvo naklonjeno ter se priporočava prej ko slej z dobro postrežbo na vrtu, kegljišču in gostilniških prostorih.

Z odličnim spoštovanjem

Josipina in Karol Cigler
gostilna pri „Korlnu" Sp Šiška.

*) Za vsebino tega odgovarja uredništvo le v toliko kolikor določa zakon.

Izdaja konzorcij »Nove Pravde«.
Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani.
Odgovorni urednik Anton Brandner.

PALMA
kaučuk potpetnike in potplate

Zbirka opernih in operetnih tekstov.
Izšli so sledeči zvezki:
Štev. 1. Tajnost.
„ 2. Jenufa.
„ 3. Seviljski brivec.
„ 4. Gorenjski slavček.
„ 5. Mefistofeles.
„ 6. Prodana nevesta.
„ 7. Nižava.
„ 8. Vrag in Katra.
„ 9. Čarostrelec.
„ 10. Janko in Metka.
„ 11. Zapečatenci.
„ 12. Tosca.
Izdala in založila
„Zvezna tiskarna in knjigarna"
v Ljubljani, Wolfova ul. 1.
Vsak zvezek stane 3 Din.

JOSIP PETELINC
Ljubljana, Sv. Petra nasip 7
(blizu frančiškanskega mostu). 37
Kravate, srajce, palice, potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje in sedlarje.

Konfekcijska tovarna
Fran Derenda & Cie., Ljubljana
Pisarna: Emonska cesta 8. telef. interurb. 313.
Tovarna: Erjavčeva cesta 2, nasproti dramskega gledališča. Telefon interurb. 294.
Najmodernejša in največja tovarna moških dečjih in fantovskih oblačil.
77 Konkurenčne cene.

Gradbeno podjetje
Ing. ĐURIĆ in DRUG.
Ljubljana, Bohoričeva 20.

Oglasi v „Novi Pravdi" imajo uspeh!

Jugoslovanska hranilnica in posojilnica
v Celju r. z. z o. z.
Pisarna: CELJE, Aleksandrova ul. 4.
Najvišje obrestovanje vlog na hranilne knjižice in v tekočem računu brez vsakoršnega odbitka. Hranilne vloge vezane na daljše odpovedne roke in večji vezani zneski se obrestujejo po dogovoru. Poštnohranilniške položnice so na razpolaganje. Posojila pod ugodnimi pogoji. Eskomptiranje povzetij in trgovskih računov.
Uradne ure vsak delavnik od 8. do 12. in od 2. do 6. ure popoldne.

POZOR! Modni salon POZOR!
Stuchly-Maške
Ljubljana, Židovska ulica št. 3.
Žalni klobuki vedno v zalogi! - Popravila se sprejemajo!
Priporoča najnovejše modele slamnikov, svilenih klobukov in čepic.
PRIZNANO NIZKE CENE.

Kolesarji, pozor!
Ogledajte si pred nakupom prvovrstna kolesa
Puch in Waffenrad
pneumatika najboljše nemške znamke ter vse druge potrebščine po najnižjih cenah pri tvrdki
IGNAC VOK
Ljubljana, Sodna ul. 7.
Podružnica:
Novo mesto, Glavni trg 73.

Za vsa pleskarska dela, lakiranje voznih koles v ognju in lakiranje avtomobilov se priporoča
Tone Malgaj
Ljubljana 74
Kolodvorska ulica št. 6.

JADRANSKA BANKA, a. d. Beograd
Delniška glavnica: Din 60,000.000·—
Rezerva: . . . . Din 32,515.000·—
Podružnice:
Bled, Cavtat, Celje, Dubrovnik, Hercegnovi, Jelsa, Jesenice, Korčula, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Prevalje, Sarajevo, Split, Šibenik, Zagreb.
Amerikanski odio.
Naslov za brzojave: JADRANSKA.
82
Afilirani zavodi:
JADRANSKA BANKA: Trst, Opatija, Wien, Zadar.
Frank Sakser STATE BANK, Cortlandt Street 82. New-York City.
Veza za Južnu Ameriku:
BANCO YUGOSLAVO DE CHILE, Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir.

Konfekcijska trgovina O. BERNATOVIĆ Ljubljana, Mestni trg 5.
75